Padomes paskaidrojuma raksts: Padomes Nostāja (ES) Nr. 1/2016 pirmajā lasījumā, lai pieņemtu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu par Eiropas Savienības Dzelzceļa aģentūru un ar ko atceļ Regulu (EK) Nr. 881/2004

(2016/C 56/02)

I. IEVADS

Komisija 2013. gada 31. janvārī iesniedza Padomei priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par Eiropas Savienības Dzelzceļa aģentūru un ar ko atceļ Regulu (EK) Nr. 881/2004.

Eiropas Parlaments 2014. gada 26. februārī nobalsoja par savu atzinumu pirmajā lasījumā.

Padome 2014. gada 5. jūnijā panāca politisku vienošanos par regulas projektu. Pēc tam, kad priekšlikumu bija izskatījuši juristi lingvisti, Padome 2015. gada 10. decembrī pieņēma savu nostāju pirmajā lasījumā saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru, kas paredzēta Līguma par Eiropas Savienības darbību 294. pantā.

Pēc balsojuma Eiropas Parlamentā un pēc Padomes divpusējās vienošanās pieņemšanas notika sarunas starp Eiropas Parlamentu, Padomi un Komisiju, lai panāktu vienošanos par priekšlikumu. 2015. gada 17. jūnijā panāca galīgo kompromisu, ko pēc tam 2015. gada 30. jūnijā apstiprināja Pastāvīgo pārstāvju komiteja. Eiropas Parlamenta Transporta un tūrisma komiteja (*TRAN*) 2015. gada 10. novembrī apstiprināja vienošanos un šajā sakarībā adresēja vēstuli Pastāvīgo pārstāvju komitejas priekšsēdētājam.

Darba gaitā Padome ņēma vērā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas un Reģionu komitejas atzinumu.

II. PIRMĀ LASĪJUMA NOSTĀJAS ANALĪZE

1. Vispārīgi skaidrojumi

Minētais priekšlikums ir daļa no ceturtās dzelzceļa tiesību aktu paketes – tajā ir iekļauti seši tiesību aktu priekšlikumi, kuru mērķis ir novērst vēl pastāvošos šķēršļus, kas traucē pabeigt vienotas Eiropas dzelzceļa telpas izveidi.

Šīs jaunās tiesību aktu paketes vispārējais mērķis ir uzlabot dzelzceļa pakalpojumu kvalitāti un efektivitāti, novēršot atlikušos tirgus šķēršļus un pastiprinot prasību saskaņotību savstarpējas izmantojamības un drošības jomās, lai nodrošinātu ES dzelzceļa tīkla augstāku saskaņotības līmeni.

Ņemot vērā minēto, Komisijas ierosinātās jaunās Regulas par Eiropas Dzelzceļa aģentūru (turpmāk "Aģentūra") mērķis tādēļ ir grozīt esošo tiesisko regulējumu, lai noteiktu jaunus uzdevumus savstarpējas izmantojamības un drošības jomā, kuri Aģentūrai ir jāīsteno. Šo jauno uzdevumu pamatā ir Aģentūras veikta drošības sertifikātu un ritekļu atļauju izdošana, kā Komisija ir ierosinājusi direktīvās par savstarpējo izmantojamību un drošību.

Turklāt ir ierosināts precizēt spēkā esošos noteikumus, kā arī atjaunināt un stiprināt noteikumus par Aģentūras pārvaldības aspektiem atbilstoši principiem, kas iekļauti dokumentā "Eiropas Parlamenta, Padomes un Komisijas kopējā pieeja par decentralizētām aģentūrām", par kuru vienošanās panākta 2012. gada 12. jūnijā.

Saskaņā ar Padomes pieeju sākotnējā priekšlikumā ir veikti vairāki grozījumi. Ir būtiski grozīti regulas galvenie noteikumi. Tāpēc, sagatavojot Padomes nostāju pirmajā lasījumā, Komisijas sākotnējais priekšlikums ir grozīts, to pārstrādājot un tekstam pievienojot vai no tā svītrojot vairākus noteikumus. Tas nozīmē, ka Padome nevar pieņemt grozījumus, ko saistībā ar minētajiem noteikumiem ir veicis Eiropas Parlaments un kas ir iekļauti tā atzinumā pirmajā lasījumā.

2. **Svarīgākie politikas jautājumi**

i) **Drošības sertifikātu un ritekļu atļauju izdošana: Aģentūras un valstu drošības iestāžu attiecīgie pienākumi (12., 14., 20. un 21. pants)**

Lai uzlabotu drošības sertifikātu izdošanas un ritekļu atļauju piešķiršanas procesu efektivitāti, Komisija tās sākotnējā priekšlikumā paredzēja to kompetenču būtisku pārnešanu no valsts iestādēm uz Aģentūru, kuras ir saistītas ar drošības sertifikātu un ritekļu atļauju izdošanu.

Padome piekrīt Komisijas vispārējai pieejai, taču uzskata, ka Komisijas priekšlikums šajā sakarā ir jāgroza, lai ieviestu lielāku elastību attiecīgajos valstu drošības iestāžu un Aģentūras pienākumos saistībā ar drošības sertifikācijas un ritekļu atļauju izdošanas procesiem.

Tāpēc Padome groza Komisijas sākotnēji ierosināto līdzsvaru attiecībā uz kompetenču sadalījumu starp Aģentūru un valstu drošības iestādēm, īpašos apstākļos valstu drošības iestādēm sniedzot papildu aizsardzības pasākumus.

Saskaņā ar Padomes nostāju tiek izveidota duāla ritekļu atļauju un drošības sertifikātu sistēma, kuras ietvaros Aģentūra darbojas kā vienots kontaktpunkts, lai piešķirtu atļaujas ritekļiem, kuri paredzēti izmantošanai pārrobežu maršrutos, un izdotu drošības sertifikātus tiem dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumiem, kuri nodrošina pārvadājumus pāri robežām, savukārt valstu drošības iestādēm ir svarīga loma saistībā ar vajadzīgo novērtējumu veikšanu. Attiecībā uz ritekļiem un dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumiem, kuri ir iesaistīti vienīgi valsts iekšējā satiksmē, saglabājas iespēja atļaujas vai sertifikācijas pieprasījumu iesniegt vai nu Aģentūrai, vai valsts drošības iestādei. Tomēr abos gadījumos procedūra un lēmumu pieņemšanas kritēriji joprojām ir vieni un tie paši.

Turklāt Padomes nostāja paredz, ka Aģentūra izveido un pārvalda informācijas un komunikācijas sistēmu, kurai ir vienas pieturas aģentūras funkcijas (12. pants).

Eiropas Parlaments kopumā atbalsta Padomes izmantoto pieeju. Tomēr tas to piemēro atšķirīgā veidā, ieviešot atkāpi attiecībā uz "izolētiem dzelzceļa tīkliem", kas aptver dalībvalstu dzelzceļa tīklus vai to daļu, kuru sliežu ceļa platums ir 1 520 mm.

Eiropas Parlamenta paustās bažas Padomes pirmā lasījuma nostājā ir ņemtas vērā, jēdzienu "izolēti tīkli" iekļaujot noteikumos par sadarbības nolīgumiem.

Pamatojoties uz iepriekš minēto, Padome varēja daļēji vai pēc būtības ņemt vērā 4., 49. un 62. grozījumu.

ii) **Aģentūras loma saistībā ar atļauju nodot ekspluatācijā Eiropas signalizācijas sistēmu *ERTMS* (22. pants)**

Savā sākotnējā priekšlikumā Komisija paredzēja Aģentūrai nodot pienākumu, kas saistīts ar vilcienu vadības un signalizācijas lauka iekārtu, tostarp Eiropas signalizācijas sistēmas *ERTMS*, nodošanu ekspluatācijā.

Padome nepiekrīt Komisijas pieejai šajā jautājumā un uzskata, ka atļauja nodot ekspluatācijā *ERTMS* sistēmas arī turpmāk būtu jāsniedz valstu drošības iestādēm.

Tomēr, lai sekmētu to, ka tiek panākta vienošanās ar Eiropas Parlamentu, kurš uzstāj uz to, ka pienākums izdot atļaujas par *ERTMS* sistēmu nodošanu ekspluatācijā ir jāuztic Aģentūrai, Padomes tekstā ir paredzēts, ka pirms attiecīgās atļaujas sniegšanas ir jāveic obligāta pārbaude. Konkrētāk – Padomes mērķis ir paredzēt skaidrus noteikumus iesaistīto pušu sadarbībai divu dažādu scenāriju gadījumā, kuri ir saistīti ar *ERTMS*, proti, gadījumā, ja ir nepieciešamas izmaiņas pirms valsts drošības iestāde izdod atļauju, vai gadījumā, ja Aģentūra pēc tam, kad valsts drošības iestāde atļauju ir izdevusi, konstatē, ka trūkst tehniskas un darbības savietojamības starp tīkliem un ritekļiem, kas aprīkoti ar *ERTMS* iekārtām.

Tāpēc 3., 11., 29. un 65. grozījumu Padome varēja ņemt vērā tikai daļēji.

iii) **Nodevas un maksas par drošības sertifikātiem un ritekļu atļaujām (80. pants)**

Lai gan Komisija ierosina izmantot deleģētos aktus, lai noteiktu nodevas un maksas par drošības sertifikātiem un ritekļu atļaujām, Padomes nostājas mērķis ir panākt to, lai regulā būtu minēti principi, ar ko reglamentē to nodevu un maksu aprēķināšanu, kuras Aģentūrai ir jāpiemēro pieteikumu iesniedzējiem saistībā ar atļauju un sertifikātu izdošanu.

Saskaņā ar Padomes nostāju tiesību aktā ir noteikts, ka šajās nodevās un maksās būtu jāņem vērā faktiskās izmaksas, kuras valstu drošības iestādēm rodas, kad tās pilda savus attiecīgos uzdevumus, izdodot drošības sertifikātus un ritekļu atļaujas. Šajā sakarā regulas pamattekstā ir iekļauti sīki izstrādāti noteikumi par nodevu un maksu noteikšanas kārtību, lai tādējādi precizētu, ka tās sadarbībā ar dalībvalstīm nosaka pārredzami, taisnīgi un vienlīdzīgi, ka tās neapdraud Eiropas dzelzceļa nozares konkurētspēju un pieteikumu iesniedzējiem nerada lieku finanšu slogu. Lai daļēji kliedētu EP paustās bažas, Padomes tekstā tāpat ir precizēts, ka nodevas un maksas iekasē arī par *ERTMS* apstiprinājuma lēmumu izdošanu.

Visbeidzot – Padomes nostājā ir paredzēts, ka pasākumus, kuri ir saistīti ar nodevu un maksu aprēķināšanu, nosaka ar īstenošanas aktiem.

Eiropas Parlaments prasa, lai ar drošības sertifikātiem un ritekļu atļaujām saistītās nodevas un maksas tiktu noteiktas ar deleģētajiem aktiem.

Pamatojoties uz iepriekš minēto, Padome nevarēja ņemt vērā 14. un 135. grozījumu.

iv) **Aģentūras atbildība un sadarbība ar valsts tiesu iestādēm (72. un 73. pants)**

Padome uzskata, ka ir vēl vairāk nepieciešams precizēt Aģentūras pārskatatbildību ritekļu atļauju un drošības sertifikātu izdošanas jomā. Tādēļ šajā sakarā Padomes nostājas tekstā ir pievienoti jauni noteikumi, jo īpaši ieviešot jaunu pantu par sadarbību ar valsts tiesu iestādēm. Konkrētāk – Padomes pieejā ir precizēts, ka nepieciešamības gadījumā varētu atcelt izpilddirektora (un Aģentūras personāla) imunitāti.

v) **Aģentūras sadarbība ar valstu drošības iestādēm (76. pants)**

Padomes nostājā ir paredzēts, ka Aģentūra un valstu drošības iestādes noslēdz sadarbības nolīgumus saistībā ar ritekļu atļaujām un drošības sertifikātiem, lai atvieglotu jaunās sertifikācijas un atļauju izdošanas sistēmas praktisko ieviešanu. Saskaņā ar šo pieeju Aģentūra varēs slēgt apakšlīgumus ar valstu drošības iestādēm par atsevišķu sertifikācijas un atļauju izdošanas uzdevumu izpildi.

Šīs pieejas mērķis ir saglabāt pietiekamu elastīguma līmeni, lai ņemtu vērā dzelzceļa nozares īpatnības gadījumos, kad uzdevumus nevar pilnībā nodalīt, un Aģentūra un valstu drošības iestādes tos drīzāk veic kopīgi. Jo īpaši – attiecībā uz tīkliem, kuri ir izolēti no pārējās Savienības dzelzceļa sistēmas, – var ieviest sadarbības kārtību, lai ietvertu iespēju piešķirt uzdevumus attiecīgajām valstu drošības iestādēm, ja tas ir vajadzīgs, lai nodrošinātu sertifikācijas un atļauju efektīvu un samērīgu piešķiršanu.

vi) **Pārsūdzības un šķīrējtiesas procedūras/noteikumi par interešu konfliktu (55.–63. pants, 51. pants)**

Padomes nostājas mērķis ir regulā pastiprināt noteikumus par pārsūdzības un šķīrējtiesas procedūrām. Tādēļ Padomes tekstā ir atspoguļota pieteikuma iesniedzējam paredzēta iespēja nodot lietu valsts tiesā, ja pastāv domstarpības attiecībā uz pasākumu, ko veikusi valsts drošības iestāde. Turklāt Padome ievieš jaunus noteikumus par šķīrējtiesas procedūrām, lai valsts drošības iestādei garantētu iespēju domstarpību gadījumā iesniegt pārsūdzību par Aģentūras pieņemtu lēmumu.

Eiropas Parlaments uzstāj, lai tiktu ieviestas papildu prasības attiecībā uz Apelācijas padomes locekļu iecelšanu, pieprasījumiem par izslēgšanu un iebildumiem, kā arī attiecībā uz pārsūdzību izskatīšanu un lēmumiem par tām.

Šajā sakarā, lai sekmētu to, ka tiek panākta vienošanās ar Eiropas Parlamentu, Padomes tekstā ir paredzēti sīki izstrādāti noteikumi par Apelācijas padomes darbību, tostarp noteikumi par tās locekļu neatkarību no pusēm, kas ir iesaistītas lietas izskatīšanā pārsūdzības kārtībā vai šķīrējtiesā, par Aģentūras personāla interešu konfliktu novēršanu un to pārvaldību visos līmeņos un par trīs mēnešu termiņa iekļaušanu saistībā ar pārsūdzības procedūru, lai nodrošinātu, ka pārsūdzības lietas nerada šķēršļus vai kavēšanos.

Šajā sakarā Padome varēja daļēji vai pēc būtības akceptēt 114.–117. grozījumu, 122.–133. grozījumu, 138.–140. grozījumu un 146. grozījumu.

vii) **Jauni pārvaldības noteikumi (47. un 68. pants)**

Padomes tekstā ir iekļauti būtiski grozījumi pārvaldības noteikumos, kuri attiecībā uz Aģentūru ir ierosināti Komisijas priekšlikumā. Tas jo īpaši attiecas uz Valdes sastāvu un kārtību izpilddirektora atbrīvošanai no amata.

Konkrētāk – pretēji Komisijas priekšlikumam Padome nolēma, ka Valdē ieceļ divus Komisijas pārstāvjus (nevis četrus, kā paredzēts Komisijas priekšlikumā) saskaņā ar esošo kārtību, kas noteikta Kopējā pieejā par decentralizētām aģentūrām.

Padome arī paredz jaunu pienākumu Komisijai, proti, saistībā ar izpilddirektora iecelšanu ierosināt sarakstu ar vismaz trim kandidātiem.

Visbeidzot, Padomes nostājā ir noteikts, ka pilnvaras ierosināt izpilddirektora atbrīvošanu no amata ir trešdaļai Valdes locekļu.

viii) **Valodas (74. pants)**

Padome uzskata, ka ar valodu jautājumu saistītajā tekstā ir ļoti būtiski iekļaut papildu aizsardzības pasākumus. Duālās sistēmas struktūra attiecībā uz drošības sertifikātu un ritekļu atļauju izdošanu pienācīgi darbotos tikai tad, ja gan pieteikumu iesniedzēji, gan attiecīgās valstu drošības iestādes nepieciešamības gadījumā varētu turpināt lietot savu valodu. Šis duālais mehānisms arī nozīmē to, ka starp Aģentūru un valstu drošības iestādēm tiek izveidota cieša sadarbība, kas paredz praktiski piemērojamu valodu lietošanas kārtību, ņemot vērā reālo situāciju uz vietas un – jo īpaši – faktu, ka valstu drošības iestādes saglabās būtisku lomu to novērtējumu veikšanā, kuri nepieciešami, lai izdotu minētās atļaujas un sertifikātus. Tādēļ Padomes nostājā ir noteikts, ka pēc Valdes locekļa pieprasījuma lēmumu par valodām pieņem vienprātīgi saskaņā ar pašreizējo praksi, kas izriet no spēkā esošās Regulas (EK) Nr. 881/2004 piemērošanas.

ix) **Eiropas standarti attiecībā uz rezerves daļām (19. un 45. pants)**

Padomes nostāja paredz, ka Aģentūra izdod sīki izstrādātus norādījumus saistībā ar standartiem, kas paredzēti attiecīgajām Eiropas standartizācijas struktūrām, lai papildinātu pilnvarojumu, ko tām piešķīrusi Komisija. Turklāt Aģentūra palīdz identificēt potenciālas savstarpēji maināmas rezerves daļas, kas jāstandartizē, tostarp šādu rezerves daļu galvenās saskarnes, un sniedz Komisijai atbilstīgus ieteikumus.

Tāpēc 52., 53., 110. un 156. grozījumu Padome akceptēja daļēji vai pēc būtības.

III. **SECINĀJUMS**

Padomes nostāja pirmajā lasījumā atbilst kompromisam, kas panākts Padomes un Eiropas Parlamenta sarunās, kuras sekmējusi Komisija. Šis kompromiss ir apstiprināts Eiropas Parlamenta Transporta un tūrisma komitejas (*TRAN*) priekšsēdētāja 2015. gada 24. novembra vēstulē, kas adresēta Pastāvīgo pārstāvju komitejas priekšsēdētājam.

Šajā vēstulē Transporta un tūrisma komitejas priekšsēdētājs norāda, ka viņš ieteiks Transporta un tūrisma komitejas locekļiem un pēc tam plenārsēdei, lai tie apstiprinātu Padomes nostāju pirmajā lasījumā bez grozījumiem un lai saskaņā ar LESD 294. pantu noslēgtu parasto likumdošanas procedūru Eiropas Parlamenta otrajā lasījumā.